Број 225. У Новом Саду, у понедељак 15. (28.) октобра 1912 Година XLVII.

»Застава« излази сваки дан два пута, а недељом и понедељником једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаљу на један месец 3 круне; на четврт године 9 круна. Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 3 К 50 п. за четврт године 10 К 50 пот. — За Аустрију и све остале земље на четврт године 10 круна.

Ванредним бројевима од петка цена је: На пола године 2 кр., на целу годину 4 кр. За стране земље годишње 6 круна 50 потура.

Поједини јутарњи бројеви стају 10 пот.

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

(Јутарњи лист)

ИЗДАЊЕ „РАДА" ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 потура од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво »Заставе« је у кући г. Јована Т. Чавића — Администрација »Заставе« налази се у кући, где је Милетићева штампарија у Лауша Кошута (главној) улици број 20.

Дописи шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрација »Заставе«.

Рукописе не враћамо.

Поједини јутарњи бројеви стају 10 пот.

Чек-конто 12008.

Скопље је у српским рукама

Субота, 13. октобра, остаће знаменити дан у српској историји. Царствујушчи град Скопље пао је у српске руке без иједне капи крви. Али после крвавих битака код Куманова, Приштине, Новога Пазара и Сјенице, турској војсци није било више станка у Скопљу. Њој је претило, да буде опкољена са свих страна, па стога је миљеник бечке штампе, Зеки паша, морао да се повуче из Скопља према Велесу, нарочито пак због тога, што је војска ђенерала Степановића продрла према Велесу и претила, да војску Зеки паше одсече од Солуна. У крвавој битци код Куманова, где су Срби показали необично јунаштво, решена је била и судбина Скопља. Оно, што су Срби требали да учине 1389. г. о Видову дне, учинили су ове године. Онда су погрешили Срби, што су пустили Турке на Косово Поље и нису их дочекали код Куманова. Сада су то учинили — и Скопље паде у српске руке.

Заузеће Скопља је од великог значаја по даљи развој догађаја у овоме рату. Скопље је кључ за Стару Србију и Мађедонију. Из њега воде путеви преко Тетова и Призрена за Скадар, Пећ и целу Албанију, као и пут долином Дрима на Охрид, преко Качаника за Косово Поље и Нови Пазар, преко Куманова за Бугарску, преко Велеса за Солун и Битољ.

Скопље је у животу српскога народа одувек играло велику улогу. Још пре него што је Немања организовао српску државу, Срби су га више пута отимали од Грка. Немања га је заузео 1180. године. Цар Душан пренео је из Приштине своју престоницу у Скопље, где је назидао град на једноме брду, које је са севера и запада стрмо, а око њега вијуга поток, као природни опкоп. У Скопљу се крунисао цар Душан лицем на велики и многосветли и радосни празник Воскресенија Христова, 16. априла 1346. године, Богом дарованим венцем царским благословенијем и руком преосвештенога патријарха Јоаникија и свих архијереја српскога сабора и благословенијем и руком преосвештенога патријарха бугарскога кир-Симеона и свих архијереја сабора бугарскога, те молитвама и благословенијем лика Свете Горе Атона и архијереја грчкога престола за цара „на всаку православну веру". Ту се он прогласио у Христа Бога благоверним царем „свијем Србљем, Грком и странам блгарским и всему дису, Поморју, Фруги и Араванитом".

На његовом се граду у Скопљу и опет вије српска застава, коју је дигла победоносна српска војска, проливши море крви код Куманова. А испунило се пророчанство С'пиридона Гопчевића, речено Бугарину Петрову у Скопљу пре 25 година: И ево доћи ће време, а ја осећам да није далеко, када ће Скопље поново поздравити једнога српског краља као свога господара и када ће се лепршати српска тробојка тамо на граду!

Прва ноћ на бојишту.

— *Писмо „Застави"*. —

Пред Лабом, недеља.

Дао сам реч, да ћу вам писати о осећајима, с којима ћу прве вечери по преласку границе заноћити на новом земљишту. Дао сам реч — држати је морам. Ево ме да је искупим...

Хладан је ветар дувао, и чисто је поплашено одлазио даље од наших топлих, зажарених образа које је румена крв испунила била при помисли да смо од јутрос прешли границу и да сада сав српски и словенски, сав просвећени свет гледа на нас, говори о нама, мисли о нашој судбини. Каже се: чело гори — с царем се говори! Тако је и сада било: чело је горело, јер је сваки од нас стојао пред царем — пред савешћу својом и свак је у мислима сабирао данашње тегобе које смо превалили и поредио их са снагом коју смо за њихово савлађивање утрошили. Поносни смо били што смо утврдили на делу да је наша мушка снага довољна, да је имамо на претек.

Укрстили смо пушке, спустили свој терет са рамена и на полувлажну траву сели да снагу поткрепимо залогајем и гутљајем Нанизаше се логорске ватре, и њихови весели пламенови милим руменилом бојише ове мрке слике и прилике јуначких ратника.

Разговори су живи и весели, али кратки. У војсци се у опште не говори много, а у рату се говор преноси с предмета на предмет, као што се скаче с литице на литицу, са стене на стену и од бусена на бусен.

Јесу ли ми пали на ум моји мили и драги на дому?

Јесу! Али тако ми имена српскога и среће ратничке не зато, што сам пожелео да сам дома, међу њима, већ зато, што сам зажалио, зашто и они не могу сада бити овде, на овом часном месту, где сам ја!

Има света који верује, да душа човекова по смрти његовој одлази на коју од оних сјајних звезда, што обасјавају небеса над нама. Мени се чинило, да сам ја сада за живота на такој једној звезди: све је мило и величанствено око мене. Знам и која је то звезда, која нас је тако сјајно очарала: то је звезда Српске Среће! Буди сјајна, и никада не утрни, звездо наша, јер смо те дуго очекивали.

Били смо данас око подне у лепом гају, када нас је непријатељ поздравио, први пут, кишом од куршума. На поздрав нисмо похитали с одговором. Разредили смо се мало и стали, до даље наредбе. Јесте ли били кад у кованлуку или уљанику када се узбуни рој чела? Тако су куршуми зуцкали око главе. Жуто је лишће падало са високих дрвета: скидао га је ветар, а овде онде и по који непријатељски куршум.

Кретоше нас напред, лагано, смотрено. Не прођесмо ни педесет корачаји, па изиђосмо на ивицу гаја. Сада смо морали у трку прећи ливаду и на другом се крају њеном зауставити код рова, којим је некада текао поток.

Бејасмо спремни за ступање у борбу. Она се већ скоро сахат води и мени паде на ум, да ћемо је ми можда одлучити. Тако је и било. После неколико минута плануше наше пушке. Не обредисмо се пуцањем ни три-четири пута, када труба огласи: „прекини паљбу".

Један млади капетан на коњу и са сабљом у руци дојури.

ПОДЛИСТАК.

МЕТОХИЈА.

И народне песме и историја и географија често помињу *Метохију* у Старој Србији, истичући је као украс ове праве постојбине српског имена и његове славе.

Метохија је једна од оне три висоравни, које чине крупан део Старе Србије Једна је висораван предео Рашка, друга је Косово Поље, а трећа је Метохија, која по положају долази јужно.

Све воде које довољно натапају ову најлепшу висораван теку у Бели Дрим, према чему се може одмах добити појам о њеном географском положају. По клими је Метохија само једно парче земље *средње* Европе. Клима није онако блага као н. пр. у околини Скадра; после пријатних летњих месеци наступају оштрији дани: у септембру лишће већ жути и нагло опада са високих дрвета која красе ову висораван; не треба по том још много чекати па се угледа на планинским околним врховима и први снег.

Ипак је Метохија један од најлепших комада све српске земље уопште. Стари краљеви и цареви, дајући богате прилоге у имањима, пашама, селима, уљаницима и воденицама, и завештавајући их својим туђим задужбинама, црквама и манастирима, најрадије су бирали поклоне из богате природе ове красне висоравни. Зна се, да реч *метох* означује одељено манастирско имање, као што н пр. српски светогорски манастир Хиландар има свој метох и у Нишу. Како је готово сва висораван у старо доба била раздељена у такве богате метохе, то је отуда и названа у народу и иначе Метохија.

А и јесу најславније задужбине у том крају! Доста је само поменути, да је у пределима Метохије Пећ, средиште српске патријаршије. Осим Пећи у Метохији је и највеличанственији манастир — Високи Дечани, задужбина Милутинова сина, а Душанова оца, краља Стевана, прозванога по тој задужбини Дечански. Сами Дечани представљају вредност, која се цени на много милиона, а имања и метоси дечански — по старим краљевским и царским повељама — долазе на прво место у низу природних одлика српске земље. Красни сенокоси, богате њиве, зелене шуме, честе воденице цветне баште и бројни уљаници приказивали су највиши ступањ културе старијег доба. Због тога су Дечани и били предмет најгорих варварских нападања, а сви се сећамо како су ову славну задужбину пре управо 10 година Арнаути били опсели и уценили. Да поменемо још и то, да је у ширим појмовима Метохије и славни Призрен са Душановом задужбином, манастиром Св. Архистратига Михаила, звани Арханђеловски Манастир. Према томе треба да је Метохија и чуварка тела Силнога Цара? Она је то заиста и била, али су мрски варвари, Турци, пронашли били гроб Душанов, извадили тело спалили га и пепео развејали на ветру. Несрећници су учинили тај злочин зато, да би прах Душанов отишао далеко по српској земљи и осветио је трункама пепела, из кога сада ниче нови живот. И једна се велика сила данас уби од жалости, што удружени балкански народи читају опело томе измету рода људскога! Срамота!

Ако Божји благослов буде до краја пратио савезничко оружје, онда ће, при д оби ослобођенога и спасеног хришћанства на Балкану, Метохија према споразуму припасти јуначкој Црној Гори. Нека накнади јуначким борцима, ма у колико, проливену крв и вековне жртве, а Србија, сестра Црне Горе, добиће добре накнаде у другим деловима некадашње српске царевине. Милутин, Дечански и Душан стекли су толико, да њихови достојни потомци данас имају шта уживати, ако буду достојни — а то јесу, Богу хвала!

— Браво, јунаци! — кликну он — Видесте ли шта чини Муја, када се намери на људе?

Он одјури даље, и ја већ знађах да је наша победа. После сам сазнао, да је наш мали одред поступао сасвим по правилима ратне науке: решили смо прву битку вештином, а до употребе снаге није ни долазило!...

Већ је неко доба. Ватре се гасе, треба ма за часак тренути оком. Налактио сам се и гледао другове како спавају. Уједанпут ми дође необична жеља да зађем и да сваког у логору пољубим. Затреперила ми душа етерном лакоћом неком, и ја осетих чаробан дах неког бољег света. Тада ми се учини да сам непажљив: да ли нисам сувише тежак овој светој земљи коју су до данас заливале само сузе с крвљу помешане? Учини ми се да је недостојно лећи, и ја се само окретох те топлим устима пољубих влажну траву. Али она ми рисаше сада као рука моје мајке у часу када сам је последњи пут пољубио и када сам пољупцем својим однео са ње сузу, која јој се из ока отела.

Али на страну такве мисли. „Дуга пушка и отац и мајка!“

Све је мирно, све је у сну. Страже место свих будно бде.

Погледах на небо и на звезде. Чини ми се да једну видим боље од осталих. Хтедох се са њом разговарати, али се од друга до друга поче предавати крилата реч:

— Пст, устај!

— Данас слазимо у Лаб! — рече ми лагано водник.

— Је ли у жупу Мусића Стевана?

— Јесте!

Стискох му братску десницу. Он ме тако исто отпоздрави.

Спремни смо за полазак, а зоре још нема. И треба да смо пре ње на ногама, јер идемо на сусрет великом и светлом дану српске будућности.

Више нема узбуђења. Преда мном је дужност, а у мени је свест о њој.

Свиће... Збогом, браћо!

Ратник

Рат на Балкану.

Заузеће Скопља.

У суботу 13. (26.) окт. у 2 сата после подне ушла је српска војска у Скопље. *У Скопље је први ујахао наследник српског престола, Александар. Страни конзули умолили су престолонаследника, да поштеди становништво града Скопља. У српској цркви св. Спаса одслужена свечана литургија за срећу српског оружја и здравље српског краља Петра и краљевског му Дома. Раздраганост у јуначне српске војске силна. Сав народ српски, где год га има, слави тај значајни историјски тренутак, када је српска војска ушла у Душанов град, да обнови славу Душанову.*

Успеси српске војске.

Званично јављају из *Врање*: У битци код *Куманова* и при јучерањем наступању наше војске заплењено је свега *55 пољских топова, 6 брдских топова, 6 митраљеза, 80 великих шатора и велика количина ратног материјала.* При освајању *Сјенице* заплењено је *13 топова, 4 мерзера и велика количина пушака и муниције.*

Турски заробљеници, који овамо стижу, изгледају бедно. Они се жале, да већ два дана нису ништа јели. По њихову причању, Турци без икаква реда и обзира на род оружја састављају из бегунаца разбијених трупа нове одреде, који нису способни ни за какво дејство.

Гласови који су се пронели о величини жртава српске војске претерани су. Губитци нису незнатни, али нису сразмерни према величини и значају успеха.

У Куманову су постављене месне власти и уводи се ред. *Турци повлачећи се из вароши учинили су у последњем часу на излазу из вароши варварски покољ над Хришћанима. Жене, децу и читаве породице су поубијали и сасекли.* Народне прваке та судба није постигла зато, што су сви били ухапшени. Српска војска на време их ослободила.

Према незваничним, али доста поузданим вестима, пало је у борбама при освајању *Новог Пазара до 8000 Арнаута и Турака*

Према једној вести, **састале се већ српске и црногорске чете у Санџаку**, али појединости још нема.

Упућени кругови запитани, како су могли Турци јавити, да је Зеки паша поразио Србе код Куманова и отерали их до Жбевца, изјављују, да не појме тако лакоумно варање света и да је Зеки паша ваљада био јавио у Цариград свој офензивни покушај, битку првих сата и своје намере, па из тога извештаја у Цариграду начинили неки успех. Жбевце је удаљено од Куманова преко 60 километара, па је чудновато, како је европска штампа могла и за часак поверовати у ту немогућност

Са Јавора јављају „Самоуправи“ ово: Јуче (т. ј. 11. октобра) заузета Сјеница, после борбе од 24 сата. Данас прота Милан Ђурић одслужио у Сјеници службу. Мутесарих (окружни начелник и војни заповедник) са грађанским властима предао се. Одушевљење народа неописано.

Чеси за рањенике на Балкану.

Почетком ове седмице отишло је 8 чешких лечника под вођством професора Једличке у Србију. Ових дана полази 7 чешких лечника са 15 медицинара и 25 болничара и болничарки под вођством дра Рихлика у Црну Гору. Они ће понети 130 постеља за рањенике. Чешка соколска жупа одредила је у ту сврху 50 хиљада круна. Прашка општина уступила је за балканске рањенике бараку и приложила 1000 круна.

Турске невоље.

Турци не само што нису опремили војску, него нису се побринули ни за рањенике. У свему има 5000 постеља у Цариграду, а треба бар 15 хиљада постеља.

Арнаутска мржња против Срба.

Са рањеницима донесени су у Београд и неки рањени Арнаути. Они трпе, да их Срби видају, али са неповерењем гледају у Србе лечнике и болничаре. Но кад су угледали болничарке, узвикнуо је један од њих: А шта ће те жене? — Жена бившег министра Генчића понудила је једног Арнаута тејом, али је Арнаутин одбио понуду јој. Рекао јој је: „Нећу. Хоћеш да ме отрујеш, јер ви, Срби, мрзите Арнауте“.

Питали су једног Арнаутина, зашто се борио против Срба. Одговорио је: „Зато, што сам војник и што мрзим Србе, јер Срби хоће да нас истребе“. Питали су га даље да ли зна шта је Албанија и да ли се борио за стварање Албаније. Одговорио је, да не зна ни за какву Албанију, а борио се једино из мржње према Србима, па да га пусте и опет би се борио.

Други један Арнаутин такође је рекао да се борио против Срба, једино из мржње против Срба, па ће се и опет борити, ако узможе. Питали су га зашто тако мрзи Србе, одговорио је: „Што и Срби мрзе нас; хоће да истребе наше племе. Узмеш му једну козу, па можеш да платиш главом“ Рекли су му: „Ви сте Арбанаси убијали Србе, нападали сте нашу границу“. Одговорио је: „То сте чинили и ви. Срби су јунаци као што смо и ми Арнаути јунаци, па не остављају ни они ни једну главу неосвећену.“ Рекли су му, како су Арнаути клали и српску нејач, жене бешчастили и чинили силна зверства. Одговорио је: „За пет стотина година нисмо вам нанели толико зла, колико сте ви сад са вашим Французима топовима покосили нас и не можемо толико вам се осветити, да вас кољемо још пет стотина година“.

Ови разговори са Арнаутима јасно показују душу тих полудивљачких горштака.

Вести из места и са стране.

Читуља.

У Сарајеву је преминуо Васа Краљевић, велики поседник, у 63. години живота свог. Био је човек старога кова, при том врло добра срца, па је помагао српске установе и поједине Србе. Сахрањен је јуче уз велико учешће грађанства без разлике вере и народности. Лака му била земља и вјечнаја памјат! — У Смедереву је умр'о Иван Матић, поседник ордена св. Саве III. сте-

---

ОД ЛИМА ДО РАШКЕ И ИБРА.

Падом Сјенице и Новога Пазара заузела је српска војска сву некадању Рашку, од Лима до Ситнице, Рашке и Ибра. О српским племенима, која живе у Полимљу, било је већ речи у „Застави“. Овом приликом да видимо, која племена живе с ове стране Лима, на земљишту између Лима, Ибра и Рашке.

Од Сјенице до Нове Вароши и Пријепоља живе Старовлашани, који се тако називају по планини Стари Влах, која се протеже у јужнозападном делу данашње Србије до Сјенице, Пријепоља и Нове Вароши. Вук Караџић пише: „Стари Вла по свој прилици звало се од прије све до нахије ужичке између Ибра и Лима, као и данас што зову многи, особито који даље од њега живе“. Под Старим Влахом разуме се поглавито нововарошки срез. Њему су по сродности најближа насеља у пријепољском срезу с десне стране Лима. У једном запису из 1778. године стоји ово: „Благородна госпожа Софијана Лазиница из Нове Вароши уписа и приложи сво имеће (цркви), што је имала у Нову Варош иже јест у Старому Влаху“. У другом запису, од 1774. године, стоји: „Недостојни Константин, бивши игуман у Старому Влаху в Новјеј Вароши“...

Старовлашани су окретни и довитљиви, више су дрски него храбри, лукави су и недовољне моралне чврстине. Ношња им је већином црни пелингири, црн џемадан, црн кратак гуњ и црвена чалма. Старовлашко одело осваја у том крају, јер је јефтиније. Због тога, што старовлашко одело све више потискује херцеговачко, обележавају се границе Старога Влаха у већем обиму, него што јесу. Данас Сјеница и Пријепоље спадају у старовлашко племе по свему.

Око Новога Пазара живе Рашани по чијем имену су нас овде прозвали Расцијани — Раци. Ту је била прва српска држава, коју је основао Стеван Немања. Име Рашани долази од вароши Рас, које је лежало на месту, где је сада Пазариште, седам километара удаљено од Новога Пазара. Старог Раса нестало је између 1346. до 1459. године, а његов значај преузео је данашњи Нови Пазар, који се пре тога звао Трговиште. Турци га зову Јењипазар, па се под тим именом спомиње и у народним песмама.

Рашани захватају слив Рашке до Ибра са дугачким пољем испод планине Рогозне, која је у средишту новопазарске области, и долине Рашке, Јошанице, Себичеве, Трнавске и Избичке реке и Дежеве, које све стичу код Новога Пазара. Рашана из старина тешко да има, јер су се они преселили у ове крајеве. У једном запису из 1737. године о сеоби Срба под патријархом Арсенијем Јовановићем Шакабентом стоји, да су Срби из Пећи преко Руговске планине дошли преко Берана у Нови Пазар, али нису смели ући у град, јер су чули, да су тамошњи грађани под вођством капетана Станише отишли и оставили пуст град, који су после Турци заузели. У запису од 1770. године стоји, да су Турци из Призрена дошли на Рожаје, а одатле у Нови Пазар, где је њихова војска изела жито, сир и масло и поклала волове, краве, овце и овнове, а хришћански домови од зулума опустеше. Сиротиња је бежала по леду и снегу и плакаше љуто и горко. И тада Нови Пазар опусте од зулума.

Садашњи Рашани су већином досељеници из Црне Горе, Херцеговине и са Старога Влаха. Кад се Карађорђе вратио из Сјенице, многи су се Рашани иселили у Србију. Старих Рашана има у области Пештери (у Буђеву и Суводолу), нешто у сјеничком пољу и у митровачком Колашину. Ношња је у Рашана: бело сукно са црним гајтанима (има тога и у Банату). На планини Голеш живи племе, које је најближе Херцеговцима. Носи се као народ на Гласинцу у Босни: црне шалваре, беле доколенице, херцеговачки опанци, црвен џемадан, црн кратак гуњ и усукана црвена чалма.

И овде је српско становништво пресе-

пена, у 54. години живота свог. Покојник је био неко време управитељ српске штампарије у Загребу. Лака му била земља и вјечнаја памјат! — У Врањеву је умрла Ангелина Нешић рођ. Милић, у 58 год. живота свог. Покојницу оплакују: супруг Мика, син Аца и браћа: Ђура, Ника и Светозар. Сахрањена је у четвртак 11. (24.) октобра о. г Лако јој била земља и вјечнаја памјат!

Комесарчићи у врховним властима

Дознајемо, да су за чланове другог одсека митрополијског црквеног савета од свештенства именовани: владика Георгије Летић и прота Јован Вучковић, ректор богословије. Потпредседник је владика Грујић. Од световњака постављени су за „почасне“ приседнике: Никола Петровић из Старе Пазове, отрцани куеновац и Александар Јорговић, бивши епархијски школски референт бачки, који се тога ради преселио из Града у Нови Сад.

Из Матице Српске.

У петак, 19. октобра (1. новембра) о. г. у 4 сата после подне одржаће се седница књижевног оделења Матице Српске у њеним просторијама. Не зна се, шта је на дневном реду

Прилог школама у будимској епархији.

Др. Лаза Марковић, лечник и књижевник у Новоме Саду приложио је 50 круна, као свој прилог за школе у будимској епархији, које прилоге купе српске стипендисте под водством дра Тихомира Остојића, секретара Матице Српске. Хвала му!

И опет удају кћер рускога цара.

Румунски лист „Адеверул“ јавља, да посета руског великога кнеза Николаја Николајевића у Букурешту има везе са веридбом краљевића Карла, сина румунског престолонаследника, са настаријом кћерком рускога цара, Олгом.

Је ли то неко знамениње?

Из Бечa јављају, да ће се заповедништво 16. војног збора преселити из Дубровника у Мостар, јер је тамо највећи гарнизон тога збора. Кад је осниван 16. војни збор, било је речено, да заповедништво буде у Мостару, али је одлучено, да буде у Дубровнику. Сад су се у Бечу предомислили и пренели заповедништво из Дубровника у Мостар.

Берза у Новоме Саду.

У штампи се недавно пронела вест, да ће се у Сегедину ускоро основати берзански суд. У вези са овом акцијом повела се у Новоме Саду реч о томе, да је и у нашем граду био покрет, да се оснује робна берза, али је како изгледа, заспао. Како из крила Лојда дознајемо, одбор се у своје време озбиљно бавио овом идејом, али обзиром на специјалан однос саобраћаја Новог Сада са околином, дошао је до закључка, да оснивање потпуне робне берзе још није савремено. Али је одлучио, да у крилу Лојда оснује све берзанске установе, које се покажу потребне, обзиром на захтев новосадске трговине; тако у првом реду установу бираног суда. На основу тога је одбор предложио следећу измену основног правила скупштини, , која је одржана 9. јуна т. г. „Спорове, који су из трговачких послова никли, може на молбу чланна из крила друштва изабрани суд решавати. Изабрани суд се у сваком појединoм случају по одредбама §§. 495 и следећи 54. законског чланка од године 1868. устројава и дужан је по њима деловаати“. Пошто је овај предлог главна скупштина примила, поднет је министарству на одобрење. Кадда се овај поврати, имаће заинтересовани трговачки и кругови Новога Сада у бираном суду Лојда тражав стручњачки суд, чије пресуде по 54 зак. члл. од 1868. год. имају исту крепост, као и пресудее редовног суда, шта више против пресуда истог се не може поднети апелат, а извршују се путеми редовног суда. Лојд ће се ускоро бавити правилима за поступак, надаље са установљењем пристојоја и за таксе при евентуалним адвокатским заступљивањима.

Новосадски Лојд.

У последњој седници новосадског трговачког друштва Лојд узет је у претрес законски нацрт о уређењу покућарства, који дозвољава, да трговци посећују приватне странке ради набавке поруџбине и без њиховог позива. Одбор друштва Лојд смат а да је то опасно за провинцијалне трговце, те тражи, да се приватне странке ради поруџбине могу посетити само уз нарочити писмени поозив. Решено је, да се за трговце приреде предавања у току ове јесени ради приказа новог порезногг закона, а тражиће се, да се исправи трговачки адресар, да се на брзим возовима уведу кола III. разреда између Суботице и Новог Сада, да се учини крај неприликама код телефона, да се увведу на железницама између Новога Сада и околлине повратне карте са попустом и т. д. У погледуу оснивања самосталне трговачке коморе поднеће се касније предлог.

Анадолски војници.

Немачки листови, који у сласт доносе све турске лажи о неким тобожњим турским победама, гдегод могу величају турску војску и све што је турско, а потцењују балканске савезне државе, а нарочито Србију. Ти тобоже просвећени Немци страхују за турске варваре и величају турске разбојничке и дивљачке чете. Наравно, да то Турцима ама баш ништа не помаже и они добивају батина једно за другим. Немци кад говоре на пример о дивљачком племену Анадолцима, пуна су им уста хвале и поуздања у турску победу, а ево какви су Анадолци јунаци. У Стару Загору доведено је око 50 Анадолаца, које су Бугари заробили у бојевима код Тамраса. Један дописник страних листова говорио је с њима у Старој Загори и ево шта пише: Све су то високи, витки момци. Затворени су у једној касарни. Приишао сам једном, дао му духана и запитао сам га, одакле је. Одговорио је: „Из Анадолије“. — А зашто се бориш против Бугара? — „Мене су послали против ђаура“. — Како је текао бој и како суу те заробили? — Предводио нас је један бимбаша (мајор). Одједном створио се пред нама непријатељ и *нисмо имали куда да стругнемо.* Предали смо се. Предао се и бимбаша. Мој брат остао је на бојишту међу мртвима“.. Питао га је даље, како се осећа у ропству, одговорио: „Здраво добро. Нисам држао, да је ово тако добра земља“. Један бугарски официр је ту испричао дописнику, да су Анадолци, када су их заробили, дрхтали као пруће, јер су држали, да ће их искасапити. (Што би они учинили, да им непријатељ падне шака). При одласку питао је дописник Анадолца, да ли жели да му што учини. Он је затресао главом, а затим рече: „Ако ћеш баш да ми учиниш што добро, дај ми још мало дувана“. Затим је легао на постељу и окренуо се дувару.

Срби вирилци у Сомбору.

Од 50 редовних вирилаца има у Сомбору само 12 Срба. У вирилце су од Срба уврштени: др. Стеван Кронић, Стеван Михајловић, др. Давид Кошевић, Милан Антић, Јован Вујић-Браца, др. Јоца Лалошевић, др. Стева Максимовић др. Ђура Николић, Исидор Новаковић, Владимир Вукићевић, Ђурица Лалошевић и Стеван Лугумерски. Од 10 заменика четворица су Срби: Коста Георгијевић, Мита Ненадов, Сима Симендић и Трива Кронић. Ненадов и Симендић су ратари. Поред 12 хиљада Срба, који чине две петине становништва у Сомбору, има само једна петина Срба вирилаца.

Беже, јер не воле рат.

Док је био мир на Балкану, стругнули су у Србију Лауш Форец и Михајло Кираљ из Бачког Петровог Села. Први је био узет у војску, па није хтео да служи, а други је био осуђен на три године затвора. Али кад је у Србији наређена мобилизација, хтедоше и њих да одведу у рат. Али њима се не свиде барут, него се покупише и вратише у Петрово Село. Фореца су жандари одвели у Суботицу, где ће као добровољац морати да служи, а биће и затворен, а Мих. Кираља одвели су у сегединску тавницу.

Време.

По извештају будимпештанске метеоролошке станице очекује се хладно време, местимице киша.

Брзојави „Застави“.

Стигли 28 октобра.

Црногорци и Миридити.

Подгорица. (Од нашег нарочитог извештача). Арбанаси и Миридити, који прије изјавише неутралитет, данас послали нарочиту депутацију краљу, који увјерава, да ће одсада помагати Црногорце Миридита има 15 хиљада пушака. Заузеће Скопља изазвало овдје неописиво веселе.

Опсада Скадра.

Ријека. Са турском посадом у Скадру воде се преговори ради предаје. Изасланик црногорског краља изјавио, да је даље проливање крви бескорисно. Скадарска посада још није одговорила. Око Тарабоша трајала је битка у суботу цео дан.

Ријека. Престолонаследник Данило сузбио испад Есад-паше, те заробио 150 Турака и многу муницију. Краљ Никола отишао је на бојно поље. У његовој су пратњи ђенерал Атанацковић, принц Батемберг, аустроугарски и талијански војни аташе.

Састанак српских бораца.

Ријека. Војска Србије и Црне Горе сјединиле су се код Сјенице. Одушевљење беше огромно. Љубљењу и грљењу није било краја. Овде и на Цетињу велико је било одушевљење

Бугарско-турски рат.

Софија. Главни војни стан биће премештен из Старе Загоре у Мустафапашу. Аустроугарски Црвени Крст отвориће болницу у Ћустендилу.

Цариград. Војни министар Назим паша преузео је команду над трупама у Једренима.

Грчко-турски рат.

Атина. У бојевима код Сарандопороне погинуло је 18 грчких официра и 169 војника, а рањено 40 официра и 137 војника. Турски су губици врло велики. Заузеће Кожана, које броји 15.000 грчких становника, врло је значајно. Турци бегају са највећим страхом из Мађедоније и шиљу своје породице у Египат.

Атина. Ђенерал Цапунцакис јавља из Арте: Прекјуче је грчка војска у 5 сати и 30 минута у вече заузела Филипијадес, Лурос, Елевтонхори и мост на Пантанаси, а затим и Стребину. Турске су се чете разбегле и оставиле велику количину муниције и хране. Један турски официр и 12 војника заробљени су. Издана је наредба, да се обезбеди мир за све становнике, без разлике вере.

Турци у невољи.

Цариград. По закључку министарске седнице састаће се једна комисија, да се саветује о приликама на ратном пољу.

Цувај одступа.

Беч. Овде се Цувајева оставка сматра свршеним чином. За краљевског комесара биће постављен један ђенерал.

Одговорни уредник: Мита Клицин.

Трговина.

Нови Сад, 24. октобра 1912. године.

Пшеница прве каквоће 22 К — п. до — К — п
Пшеница нова 21 К — п. до — К — п.
Пшеница средња 20 К — п. до — К — п.
Пшеница лакша — К — п. до — К — п.
Наполица нова — К — п. до — К — п.
Јечам стари 16 К — п. до — К — п.
Зоб нова 17 К — п. до — К — п.
Кукуруз у зрну 20 К — п. до — К — п.
Кукуруз у клипу нов 10 К — п. до — К —
Све од сто кила.

чено и изукрштано муслиманским Србима, Турцима и Арнаутима. У сјеничком срезу има 819 српских правосл. домова, од којих у вароши Сјеници 109; у новопазарском срезу 223 српска дома од којих у Новој Вароши 185, у пријепољском срезу 994 дома, од којих у Пријепољу 117; у прибојском срезу 372 дома, од којих у Прибоју 19, у новопазарскем срезу има 1536 српских домова, а у самом Новом Пазару 160; у митровачком срезу 469. Од Лима до Ибра и Ситнице има дакле 4413 српских православних домова са 50 до 60 хиљада душа. Већина живи по селима.

Између Сјенице и Митровице има много муслимана и Арнаута. Међу њима има много потурчених Срба, који су прешли у муслиманску веру од сто година на овамо, а и много доцније. Памти се, да се много породица истурчило не баш из тврде воље, да напусте за навек веру, него да избегну зулуме. Они још нису утврђени у турској вери. Није било давно, кад су се женили и удавали из православних породица чували су за дуго спомен на своју славу, а задржали још презимена, како се по истим селима зову од старине и њихови рођаци, који осташе у православљу. Неки се још и сада зову Ђорђевићи. У последње време шире се и Арнаути, па и Турци почињу да говоре арнаутски, јер су Арнаути својом обешћу све застрашили.

ВАШАРСКА ОБЈАВА.

Идући перлески велики вашар
одржаће се 2. и 3 новембра 1912. год.
по новом календару.

Само са уредним пасошем снабдевена марва може се на вашар дотеривати и у коли ухваћени коњи морају пасоше имати.

☛ Сваку врсту марве дозвољено је дотеривати и то почевши 2-ог новебра од 5 сати изјутра, ко раније дотера биће кажњен.

Овај вашар чувен је због дотеривања силне рогате марве. 1771 1—3

Перлеска пол. општина

☛ КУЋА ☚
У РУМИ

у којој постоји **гостионица** са лепа **3 локала за госте**, покривена и асфалтирана куглана, штала и лепа башта. као и све остале потребне просторије. У истој кући је и убикација 3. ескадрона 9. хусарске регементе и местна канцеларија исте. — Кућа је на ћошку главне ул. новосаграђеног друма који води у Јарак

☛ **од 1. новембра т. г. продаје се**

или се под најам издаје. За ближе извештаје обратити се на долепотписаног

Јосип Ханга
гостионичар
РУМА (Срем).

1763 2 2

Притецимо у помоћ рањеницима!

5% уступамо српском и црногорском Црвеном Крсту **од Чика Јовин и ориент крема** за обућу, стога умољавамо све родољубе да свагде ишту, и то само

Чика Јовин или ориент крем

да приме, јер и са отом маленкости ће знатно потпомоћи рањену нам браћу.

ЧИКА ЈОВИН И ОРИЕНТ КРЕМ ЈЕ НАЈБОЉЕ

каквоће, а свота која пропадне тој цељи примиће српска женска читаоница „Посестрима“ у Новом Саду, која ће ставити исту на одређено место. Свакој Српкињи, Србину, и родољубу спада у дужност да све своје пријатеље и познанике упозори на ово подузеће а стога и молимо

притецимо у помоћ рањеницима.

С поштовањем 1757 3—10

прва новосадска творница крема
Милошевић и друг — Нови Сад.

Народна Банка д. д.
У ШАЈКАШСЕНТИВАНУ
потребује књиговођу

који је способан за самостално вођење књига и састав билансије, и да говори српски, намачки и мађарски. Плата према способности и погодби.

Изабрани књиговођа имао би своје место 10. новембра ове год. по р. кал. наступити.

Понуде са преписом сведожба слати одмах на 1761 3—3

Управу.

ПРВА СРПСКА РАДЊА
мушке, женске и дечје конфекције
Стевана Ј. Капамџије
у Новом Саду, главна улица бр. 25.
препоручује своје ☛ у свако доба
велико стоваришће најмодерније робе,

а нарочито конфекције најновијега кроја за господе; соколска одела свечана и за вецбу. Цене су познато умерене, а послуга солидна и тачна. Осим тога уживају ђаци још и нарочити попуст.

Родитеље са стране, који своју децу овде у школу дају, молим да изволе приликом потребе један покушај учинити, па ће се уверити, да ће код мене добро и јефтино послужени бити.

1344 13—26

Своју
КАФАНУ у Новом Саду,
Кисачка ул. бр 5. звану „БЕОГРАД“.

ИЗДАЈЕМ од 1. Новембра под најам на више година. Исто тако издајем под

аренду 30 ланаца салашке земље

у Горњем Ковиљу, на више година под аренду. Земља је згодна за сваки усев, као за кукуруз, репу и сирак. — Даље у Доњем Ковиљу

парни млин са електричним

осветлењем који носи 25%, од сто чисте хасне, издајем такође под кирију. — За све ово ваља се обратити на власника: 1746 3 3

Ђиру Марцикића, Felsókabol.

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај на један мираз удавачама од 400 кр. из закладе упокојених родољуба српских Тодора и Марије Журжула.

Удаваче морају бити кћери панчевачких Срба занатлија, а изабраној издаће се се расписана свота, чим венчаницом докаже да је венчана.

Молбенице се имају упутити на потписану општину до 26. октобра (8. нов.) о г.

Панчево, 10. октобра 1912.

Српска прав. црквена општина.

1766. 2—2

ЖЕНА,

образована 40. година стара, вична у свима кућевним пословима, као и шву тражи место за ДОМОВОДИЉУ код старијег господина, или у кући у којој нема велика друштва. 1749 3—3

Извешћа даје администрација: „ЗАСТАВЕ“.

Помодно мануфактурна и кратке робе трговина
ПРОКЕ РАПАИЋА
у Ст. Пазови

Потребује **1 старијег и 1 млађег помоћника.** Првенство имају они рефлектанти који су у околним местима сервирали и који су самостални продавци ступити могу одмах плата према способности, место стално. 1762 3—3

---

2 БИЛИЈАРА

од којих је један вендебрет а један модеран само за каранбол. Због растуривања једне касине, продају се врло јефтино, упитати код 1559 4—5

JOHAN FREUER, — Bács-Feketehegy.

ТРГОВАЧКИ ПОМОЋНИК,

солидан и самосталан продавац, који је по већим отмјеним радњама сервирао, првенство имају вјешти излог аранжери, потребан је одмах, помодној мануфактурној радњи: 1764 2—3

Браће Стојкановић — Сарајево.

ТРГОВАЧКИ ПОМОЋНИК
вешт мануфактурној струци
који је вичан аранжирању излога
ТРАЖИ СЕ

за једно фабричко предузеће у Загребу. Место би могао заузети одмах. Понуде са фотографијом и захтевом плате као и референцијама, нека се упуте под знаком, „Марљив“ 1417. на завод за оглашивање. 1770 2—3

К. Вранешевић — Загреб, маровска ул. 8. I. кат.

СВРАТИШТЕ И ГОСТИОНИЦУ

у Петроварадину на првом и најбољем месту **„Код Зеленог Дрвета“** због другог предузећа **предајем одмах.**

За поближе услове обратити се на

Антона Шантека, гостионичара
Петроварадин 1751 3—3

Шпецерајска и деликатеса трговина
Гедеона Савића
У ВРШЦУ (Magistratsgebeide)
ПОТРЕБУЈЕ СТАРИЈЕГ ПОМОЋНИКА,

1705 2—3 ☛ који треба да је добар детаљиста.

ПРОДАЈЕ СЕ.
ТРГОВИНА МЕШОВИТЕ РОБЕ,

која прави 50.000 круна годишњег обрта, а за коју је потребно само 2000 круна обртног капитала, више ни потуре **продаје се,** упитати у администрацију „Заставе“. 1713. 3—3

ГЛАВНИ КОМИСИОНАР

за Угарску Хрватску и Славонију, Босну и Херцеговину и т. д.

Српске Манастирске Штампарије у Срем. Карловцима.

Одлуком Саборског Одбора предана су мени у главну комисију сва издања горепоменуте штампарије, као што су **школске и црквене тисканице, школске књиге, писанке** и т. д. — Стога молим славне црквене општине, господу учитеље и свештенике, да од сада изволе наруџбе **директно мени слати,** а никако манастирској штампарији. ::::::

☛ НАЈВЕЋА ИЗДАВАЧКА КЊИЖАРНИЦА ШКОЛСКИХ КЊИГА И УЧИЛА ☚ 1387 20—22

МИЛАНА ИВКОВИЋА
НОВИ САД — (Ujvidék).

На школским књигама дајем :: највећи рабат!

Препоручујем своје велико стовариште на мало и велико (en gros). Канцеларијског и концепт папира, оловака, пера, радир гуме, мастила најбоље каквоће, сунђера, писаљака, таблица и све остале приборе за школе и канцеларије. —

Све по јефтинијој цени него игде! - Послуга брза и тачна!

☛ Списак школских књига и учила, школских и црквених тисканица и канцеларијског прибора шаљем бадава! —

Електрична Штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.